

Vzdělávací obor:

Tělesná výchova

Očekávaný výsledek učení:

CZB-TEV-002-ZV9-010

Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

Popis úrovně Na cestě

- Zvažuje vhodnost přípravy konkrétního prostoru pro realizaci pohybových dovedností.
- Uvažuje a plánuje přípravu na pohybovou činnost v oblasti materiální, fyziologické a mentální.

Orientační běh

Autorka materiálu: Mgr. Lenka Vojtíková, Ph.D.

Anotace

Ilustrační příklad je zaměřen na rozvoj schopnosti žáků spolupracovat při organizaci pohybových aktivit v různých prostorách. Prostřednictvím orientačního běhu v prostředí školy a jejího okolí se žáci učí připravovat a organizovat pohybovou aktivitu nejen pro sebe, ale i pro spolužáky. Aktivita navazuje na předchozí práci s mapou a základními orientačními dovednostmi, které si žáci osvojili při výuce zeměpisu a v rámci školních výletů.

Přestože žáci již mají zkušenosti s orientací podle mapy ve známém prostředí školního areálu, v tomto ilustračním příkladu posouvají své dovednosti na vyšší úroveň tím, že sami organizují celou aktivitu od přípravy prostoru, rozmístění kontrol až po realizaci orientačního běhu pro své spolužáky. Tím se učí spolupracovat při organizaci pohybových činností jak ve známém prostředí školy, tak i v méně známém okolí (park, les, okolí školy).

Zadání pro žáky

Žák...

- ve skupině (3–4 žáci) vytvoří stanoviště orientačního běhu v areálu školy a blízkém okolí;
- ve skupině dostane čas na promyšlení postupu (navrhne postupné kroky k organizaci);
- spolupracuje při organizaci prostoru pro realizaci orientačního běhu (vymezení prostoru, označení stanovišť, zabezpečení bezpečnosti);
- navrhne a připraví 5–7 kontrolních bodů (kontrol) a pro každý z nich jednoduchý úkol;
- vytvoří jednoduchou mapku s vyznačenými kontrolními body;
- podílí se na rozmístění kontrol a přípravě zázemí pro účastníky;
- pomáhá při organizaci samotného závodu (výdej map, kontrola průběhu, sběr kontrol);
- po skončení akce se podílí na uklidu prostoru a vyhodnocení průběhu celé aktivity;
- reflektuje vlastní zapojení do organizace a spolupráci ve skupině;
- na základě prožitku a zkušenosti prodiskutuje, jak lidská činnost ovlivňuje životní prostředí a co můžeme dělat pro to, abychom se lépe chovali vůči okolnímu prostředí.

Zadání pro skupinovou práci při přípravě orientačního běhu:

- 1. Vytvořte mapu školního areálu a blízkého okolí (můžete využít existující mapu a upravit ji);
- 2. Navrhněte 5–6 kontrolních bodů (kontrol) a vyznačte je na mapě;
- 3. Připravte pro každý kontrolní bod jednoduchý úkol nebo otázku;
- 4. Vytvořte kartičky s úkoly a připravte záznamový arch pro účastníky;
- 5. Stanovte pravidla pro absolvování trasy (časový limit, penalizace za nesplněné úkoly atd.).

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k podnikavosti a pracovní Realizace akcí, aktivit, projektů KPP-REA-000-ZV9-001	<i>Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.</i>	– nabízím žákům volnější úkoly, projekty, které jim umožňují aktivně se ptát, vybrat si témata, rozhodovat se, plánovat své akce, nést za ně odpovědnost a řešit je nezávisle, inovativními originálními přístupy – začleňuji do výuky kurzy přiměřené věku žáků zabývající se základy projektového managementu (plánování, organizování, řízení a sledování projektů od počáteční fáze až po dokončení) – podporuji žáky a zaměřuji se na práci se zpětnou vazbou a reflexí – žáci oceňují, co se jim povedlo, pojmenovávají, co příště udělat jinak a jak, aby proces řízení a realizace zkvalitnili, pracují s chybou – podporuji žáky a zaměřuji se na práci se zpětnou vazbou a reflexí – žáci oceňují, co se jim povedlo, pojmenovávají, co příště udělat jinak a jak, aby proces řízení a realizace zkvalitnili, pracují s chybou
KK k občanství a udržitelnosti Respektující vztah k životu a světu KOB-RES-000-ZV9-001	<i>Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.</i>	– vytvářím situace, při nichž se žáci dostávají do četných přímých kontaktů s venkovním (přírodním i člověkem přetvořeným) prostředím – vytvářím situace, při nichž žáci mohou pečovat o své okolí – vytvářím prostor pro vzájemné sdílení zkušeností a zážitků z kontaktu a péče o živé bytosti/organismy a prostředí mezi žáky – svým příkladem modeluji vhodné chování vůči živým bytostem/organismům a okolnímu prostředí

Metodický komentář pro učitele

Předpokládané vstupní znalosti a dovednosti žáků:

- Základní zkušenosti s orientací podle mapy (z hodin zeměpisu, školních výletů);
- Zkušenosti se skupinovou prací a rozdělením rolí ve skupině.

Organizace výuky:

Celá aktivita je rozvržena a koncipována jako program pro projektový den (nebo jako aktivita v rámci sportovního kurzu).

Dopolední blok (2,5 hodiny): Seznámení s orientačním během, tvorba skupin, příprava map a materiálů

Přestávka na oběd

Odpolední blok (2 hodiny): Realizace orientačního běhu, reflexe a vyhodnocení

Lze realizovat i jako kombinaci školní výuky a domácí přípravy.

1. hodina TV (popř. v rámci jiných předmětů se souvisejícím OVU: ZE, Informatika): Tvorba skupin, plánování tras, příprava materiálů

Mezitím: Dokončení přípravy map a kontrolních bodů (může být zadáno jako skupinový domácí úkol)

2. hodina TV: Realizace orientačního běhu a stručná reflexe

Následná reflexe: Online pomocí sdíleného dokumentu nebo na začátku další hodiny TV

Vztah k přírodnímu prostředí:

- Přímý kontakt s prostředím: Doporučte trasy, které žákům umožní poznat různé typy přírodního a městského prostředí. Povzbuzujte je, aby vnímali okolí všemi smysly – zvuky, vůně, vizuální detaily.
- Péče o okolí: Zapojte žáky do aktivní péče o prostředí. Můžete například domluvit sběr menších odpadků po cestě nebo upozornit na nutnost vyhýbat se poškození vegetace. Po doběhnutí se zamyslete, co by se dalo zlepšit.
- Sdílení zážitků: Po aktivitě vytvořte prostor pro sdílení zkušeností a dojmů. Nechte žáky vyprávět, co je zaujalo, co je překvapilo a jak vnímali svůj podíl na péči o prostředí.
- Vlastní příklad: Jako učitelé jděte příkladem. Dodržujte pravidla chování v přírodě, projevujte respekt k okolí a sami se zapojte do péče o životní prostředí. Vaše chování je pro žáky vzorem.

Pozn. Lze propojit s využitím digitálních technologií i s učivem jiných předmětů:

Návrhy na zapojení digitálních technologií:

- využití dostupných map a jejich úprava;
- využití aplikací pro orientační běh;
- QR kódy na kontrolách;
- tvorba sdíleného dokumentu s instrukcemi.

Návrhy na využití učiva z jiných předmětů:

- úkoly na jednotlivých kontrolách reflektující učivo (matematika, přírodopis, český jazyk).

Při realizaci učitel:

- Poskytuje skupinám podporu při plánování a organizaci (pomoc s rozdělením rolí, jak delegovat, upozornit na zodpovědnost za to, co mají žáci za úkol).
- Kontroluje bezpečnost navržených tras a prostoru.
- Dohlíží na efektivní rozdělení rolí ve skupinách.
- Zasahuje pouze v případě potřeby, nechává hlavní organizaci na žácích.
- Facilituje závěrečnou reflexi a vyhodnocení.
- Podporuje žáky při řešení nečekaných situací.

Popis ověřování

Ověřování probíhá formativně během celého procesu přípravy prostoru a organizace orientačního běhu, s důrazem na spolupráci žáků při organizaci pohybových činností. Důležitá je průběžná zpětná vazba zaměřená na kvalitu organizace a úroveň spolupráce.

Závěrečné hodnocení zohledňuje:

- míru aktivního zapojení do organizace prostoru;
- kvalitu spolupráce ve skupině a přínos jednotlivce;
- schopnost organizovat pohybové činnosti bezpečně a efektivně;
- zhodnocení, jak jim příprava postupu usnadnila samotnou aktivitu; co jiného by příště změnili v postupu;
- řešení problémů a neočekávaných situací;
- reflexi vlastní organizační činnosti;
- diskuse a sdílení zážitků, jak lidská činnost ovlivňuje životní prostředí a co můžeme dělat pro to, abychom se lépe chovali vůči okolnímu prostředí.

Hodnocení během přípravy a realizace:

1. Průběžná zpětná vazba od učitele: učitel sleduje práci skupin a poskytuje konkrétní zpětnou vazbu k organizaci, zaměřuje se na kvalitu spolupráce, klade otázky podporující reflexi, nabízí konkrétní návrhy ke zlepšení.
2. Vzájemná zpětná vazba mezi skupinami: skupiny si poskytují zpětnou vazbu ke srozumitelnosti mapy a označení kontrol, bezpečnosti a vhodnosti zvolených stanovišť, jasnosti instrukcí a pravidel.
3. Sebehodnocení jednotlivců

Návrh hodnoticího archu pro sebehodnocení žáka:

SEBEHODNOCENÍ ZAPOJENÍ DO ORGANIZACE ORIENTAČNÍHO BĚHU

Jméno: _____ Skupina: _____ Datum: _____

SPOLUPRÁCE PŘI ORGANIZACI (zakroužkuj odpovídající úroveň)

- 1 - Zapojoval/a jsem se minimálně, plnil/a jsem jen přidělené úkoly.
- 2 - Aktivně jsem spolupracoval/a, přicházel/a jsem s nápady.
- 3 - Aktivně jsem spolupracoval/a, přicházel/a s nápady a pomáhal/a ostatním.

MÁ ROLE VE SKUPINĚ: _____

Jak jsem zvládl/a svoji roli? (1 – nejméně, 5 – nejvíce) 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Co se mi při organizaci dařilo?

S čím jsem měl/a potíže?

Co bych příště udělal/a jinak?

Co jsem se naučil/a o organizaci pohybových aktivit?

Co můžu dělat pro to, abych se lépe choval/a vůči okolnímu prostředí?

Návrh archu pro vzájemné hodnocení skupin:

HODNOCENÍ ORGANIZACE ORIENTAČNÍHO BĚHU

Hodnoticí skupina: _____

Hodnocená skupina: _____

Datum: _____

Přehlednost a srozumitelnost mapy	1----	2----	3----	4----	5
Vhodnost umístění kontrol	1----	2----	3----	4----	5
Zajímavost úkolů na kontrolách	1----	2----	3----	4----	5
Bezpečnost trasy	1----	2----	3----	4----	5
Organizace startu a cíle	1----	2----	3----	4----	5
Celkový dojem z aktivity	1----	2----	3----	4----	5

Co se nám na vaší trase nejvíce líbilo?

Co byste mohli příště zlepšit?

Zdroje

DVOŘÁKOVÁ, H., ENGELTHALEROVÁ, Z. a kol. Tělesná výchova na 1. stupni základní školy. Praha: UK v Praze, Karolinum, 2017.

LOUKA, O. Orientační běh – historie, současnost a možnosti jeho využití ve škole a volném čase. Ústí nad Labem: UJEP, 2018.

NEUMAN, J. a kol. Turistika a sporty v přírodě. Praha: Portál, 2000.

Český svaz orientačních sportů [online]: <https://www.orientacnisporty.cz/oje>